

משולחנה של יחידת רשם העמותות וחברות לתועלת הציבור 2021

זרוע אלנ"דים - רשות התאגידים

אני גאה להציג, זו הפעם השנייה, את מידעון יחידת רשם העמותות וחברות לתועלת הציבור, המסכם את פעילות היחידה במהלך שנת 2021 והמשקף את העשייה למען הציבור.

עוד בטרם אפנה לפרוס את פעילות היחידה ואת המהלכים המשמעותיים שקודמו במהלך השנה, אבקש להקדיש מספר מילים לעצם פרסום המידעון.

החל מיום כניסתי לתפקיד, ברור היה לי כי עמותות וחל"צ, כגופים המקדמים אינטרסים ציבוריים ולרוב נהנים מנכסים ציבוריים משמעותיים, חובתם לפעול בצורה שקופה ככל הניתן. עוד סברתי כי אף חובתנו אנו, בבחינת "נאה דורש – נאה מקיים", לפעול בצורה שקופה ככל הניתן.

הדברים אינם מתמצים, לטעמי, אך בפרסום מידע על פעילות היחידה, או אף בפרסום יומני והעמדתו לעיון הציבור, אלא גם באופן פעולה שהוא "שקוף" וגלוי לציבור. כך, ההליך האסטרטגי המתקיים ביחידה, וצפוי להביא לשינויים משמעותיים בפעילותה - הן במישור השירותי, הן במישור הנורמות בהן נדרשות עמותות וחל"צ לעמוד והן במישור הפיקוח והאכיפה - מתבצע כולו בעין הציבור, תוך שאנו בוחנים מעת לעת את עמדות הציבור בנושאים שונים, ומבקשים את עמדת בעלי העניין מקרב הציבור. בנוסף, בשנה זו הוצעה לציבור האפשרות ל-"קפה עם הרשמת", מסגרת שאיפשרה שיח חופשי ובלתי פורמלי, על סוגיות שונות הנוגעות למגזר העמותות והחל"צ.

אם כך, פרסום מידעון זה, זו השנה השנייה, מסמל עבורי ועבור יחידת רשם העמותות והחל"צ, מעבר לתרבות של פרסום מידע, שקיפות ונגישות, "כנוהל שבשגרה".

שינוי התרבות הארגונית כאמור לעיל, לא מתמצה אך ורק בעולמות של שקיפות ומידע. התוכנית האסטרטגית של היחידה מושתתת על שינוי תרבות היחידה בכללותה לעולמות של ניהול מבוסס דאטה שבו הצמיחה מונעת מטכנולוגיה, תרבות המעודדת חדשנות, תרבות המעודדת ערכים שירותיים ותפיסה רגולטורית המונעת בין היתר על עקרונות שוויוניים שלצידם היכולת להפעיל שיקול דעת במקומות המתאימים.

כאמור, גם במהלך שנת 2021 המשיכה ופעלה היחידה במסגרת תהליך אסטרטגי מקיף, בשיתוף עם אגף אסטרטגיה ומדיניות במשרד המשפטים, לבחון מחדש סוגיות מרכזיות ברגולציה החלה על עמותות וחל"צ, וכן את תהליכי העבודה המרכזיים המבוצעים ביחידה.

צעד ראשוני ומשמעותי בתהליך האסטרטגי, עסק בהגדרת תפיסת תפקיד מעודכנת ליחידת רשם העמותות והחל"צ, כאשר בסופו של הליך מעמיק זה נקבעה תפיסת התפקיד של היחידה ועליה תוכלו לקרוא בהמשך.

לצד התהליך, בשנת 2021 ביצענו לא מעט שינויים, הן בנהלי העבודה, הן בתשתית הטכנולוגית, ובמיוחד במדיניות היחידה, אשר נועדו כולם לאפשר לנו להתקדם לכיוון של רגולציה חכמה שלצידה שירות יעיל. פעולות רבות בוצעו במסגרת זו, כאשר המידעון מפרט על פעולות אלה בהרחבה, אולם כבר נזכיר בקצירת האומר, כי פעלנו ליצירת מסלול מהיר לשינוי תקנון העמותה ולרישום עמותה עם תקנון מיוחד, הרחבנו את רשימת המוסמכים לדווח, יצרנו פלטפורמה יעילה לפניה אל הרשם ועוד ועוד.

וכך, לצד הקושי המשקי הכללי, ואף העולמי, בהתמודדות עם משבר הקורונה, הצלחנו לא רק לשמר רמת שירות ופעילות, אלא לקדם תהליכים שונים שהביאו לשיפור וייעול עבודת היחידה, וקידום האינטרס הציבורי.

אני מודה לעובדי היחידה ומנהליה על העשייה המאומצת והמקצועית. ליחידת מינהל וארגון, ליחידת השירות ולייעוץ המשפטי ברשות התאגידים, ליחידות המטה של משרד המשפטים ולשכת מנכ"ל על המעטפת השירותית והמקצועית. כן אני מודה לצוות שעמל על הכנת המידעון: עו"ד רעות גרוסמן, עו"ד יונדב טולידאנו, רו"ח אבי חדד, רו"ח חגית כפתורי וגב' שירלי ברכה האמונה על הגרפיקה והעריכה.

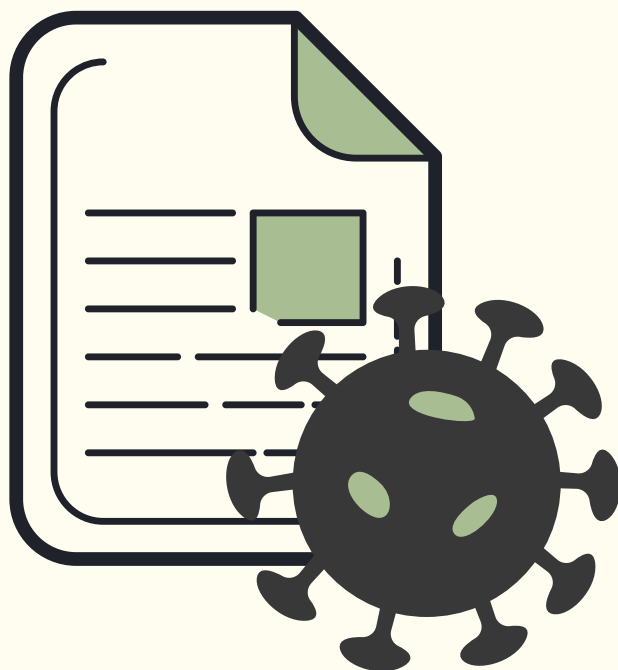
בברכת בריאות איתנה,

עו"ד קארן שוורץ

רשמת ההקדשות, רשמת העמותות ואגודות עות'מאניות
סגנית ראש רשות התאגידים (אלכ"רים)
משרד המשפטים

הנחיות מקלות עקב נגיף הקורונה*

ביום 8/8/2021 יצאה הוראת שעה לעדכון מדיניות אישור ניהול תקין בעניין רצף פעילות נדרש לשם קבלת אישור ניהול תקין, בשל מגפת הקורונה. בהתאם להוראת שעה זו, נאפשר לעמותות וחברות לתועלת הציבור, לקבל אישור ניהול תקין לשנת 2022, אם רצף פעילותן נפגע, בשל מגפת הקורונה בשנתיים האחרונות. יובהר כי הוראת שעה זו תחול רק לגבי עמותות או חברות לתועלת הציבור שחלפו שנתיים ממועד רישומן, וכי היו בעלות פעילות רציפה של שנתיים לפחות, טרם פרוץ מגפת הקורונה.

התהליך האסטרטגי - משיכים

בשנת 2020 יצאה יחידת רשם העמותות והחל"צ, בשיתוף עם תחום מדיניות רגולציה במשרד המשפטים, לתהליך אסטרטגי רחב היקף שעיקרו לבחון מחדש את תפיסת התפקיד של היחידה, ולהתאימה למציאות העכשווית. את התהליך הוחלט לבצע במספר שלבים, שיכללו שיתוף הן של עובדי היחידה והן של הציבור הרחב. בסוף שנת 2020 הופץ שאלון בקרב עובדי יחידת רשם העמותות, אשר מתייחס לעבודת היחידה, לאתגריה ולתכליתה. בחודש ינואר 2021 יצאנו בקול קורא שמיועד לאנשים מקרב הציבור שיש להם ממשק עם יחידת רשם העמותות, על מנת שישמיעו את עמדתם בסוגיות הקשורות להתנהלות היחידה. לקול הקורא הגיבו למעלה מ-900 איש, בעלי רקעים שונים ומגוונים. שיתוף הציבור בוצע הן באמצעות סקר שהופץ והן במסגרת שיחות זום שהתקיימו עם נציגים נבחרים מהציבור. לאחר גיבוש הממצאים משיתוף הציבור, מהתגובות לקול הקורא, מהסקר שנערך בקרב עובדי הרשם, וכן מממצאי המחקר העולמי המשווה במסגרתו נבחנו סוגיות של מסגרת נורמטיבית, כלי אכיפה, וחובות רגולטוריות בין 7 מדינות בעולם, התקיימה סדנה ייחודית בה לקחו חלק 45 עובדי יחידת רשם העמותות. מטרת הסדנה הייתה לדון בתפיסת התפקיד המעודכנת. בסיומה של סדנת תפיסת התפקיד, ובהסתמך עליה ועל השלבים הנוספים שקרו בתהליך עד כה, גובשה תפיסת התפקיד העדכנית של יחידת רשם העמותות:

"יחידת רשם העמותות והחל"צ תשמור על אמון הציבור במגזר השלישי באמצעות אסדרה חכמה ותוך ביצוע תהליכי פיקוח ואכיפה מתקדמים, אפקטיביים ועילים. היחידה תפעל לחיזוק רווחת הציבור בישראל על ידי הגנה וקידום פעילותם של ארגוני המגזר השלישי, תוך שתהווה כתובת ממשלתית לארגונים, לקידום וסיוע בפעילותן, וזאת מתוך הכרה בחשיבות המגזר השלישי לחוסן החברה הישראלית".

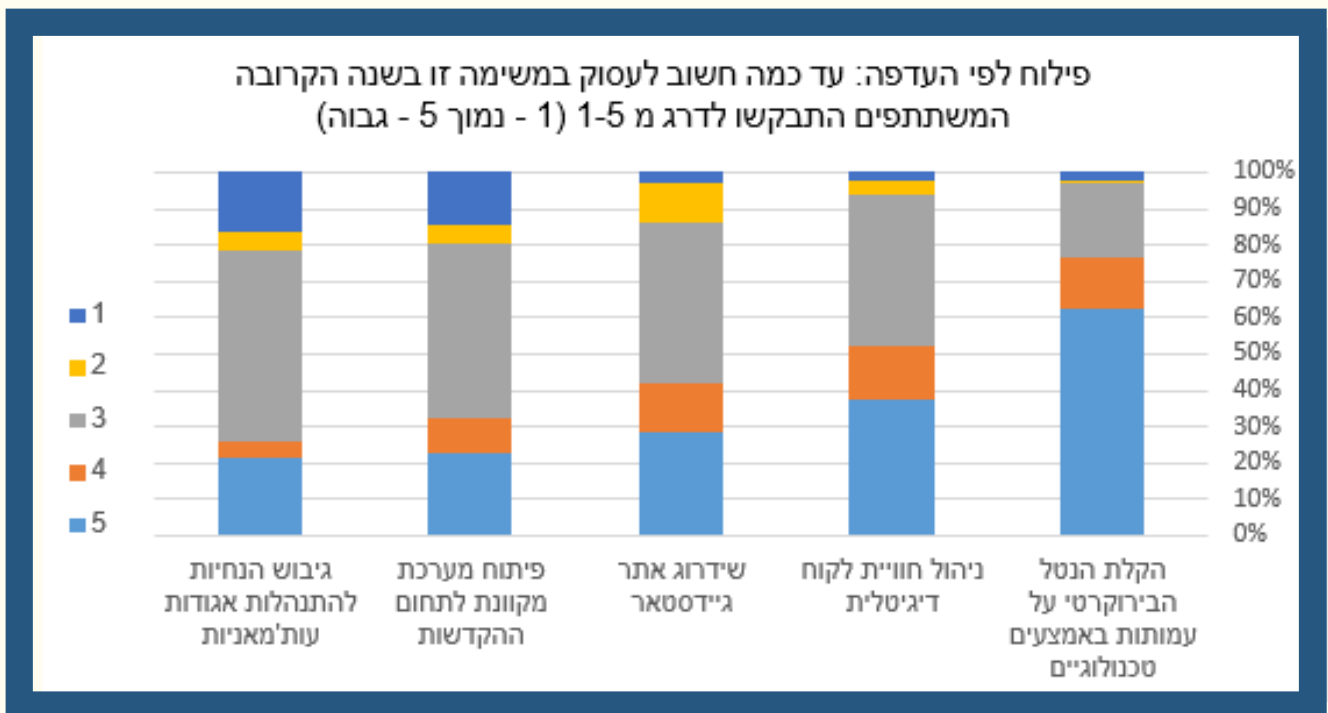
למידע נוסף: <https://bit.ly/3AbJhQU>

בהמשך לכך ובימים אלו עובדים במרץ צוותים מקרב עובדי רשם העמותות, תוך התייעצות עם גורמי ממשלה נוספים, וגורמים רלוונטיים מהחברה האזרחית. צוותים אלו עוסקים בסוגיות הקשורות לרגולציה, אכיפה ופיקוח, וכן שירות והדרכה, וזאת לאור הממצאים שעלו הן משיתוף הציבור והן מהשאלון שהופץ בקרב עובדי הרשם וכן מסדנת תפיסת התפקיד. את ההמלצות ניישם במהלך שנת 2022 בעבודת היחידה השוטפת ובהתאם לאבני הדרך שייקבעו.

שיתוף ציבור ושקיפות

יחידת רשם העמותות דוגלת בשיתוף ציבור ובשקיפות במקרים המתאימים ולפיכך ובהמשך לתהליך האסטרטגי המבוצע בין היתר באמצעות שיתוף ציבור ובשקיפות, להלן פעולות נוספות:

שיתוף הציבור בתוכנית העבודה של רשות התאגידים לשנת 2022 (דצמבר 2021) בחודש דצמבר 2021 פירסמה הרשות את טיוטת תוכנית העבודה לשנת 2022, השיתוף נערך עבור עיקרי טיוטת התוכנית שגובשה לקראת השנה הבאה ונועד להיוועץ עם הציבור לגביה ולידעו אודותיה. מתוך הנתונים שהתקבלו, ניתן כבר עתה לראות מה חשוב לציבור:

בימים אלה אנו מנתחים את התגובות ופועלים לבדיקת היתכנותן ויישומן. לכשנגבש הממצאים הם ישוקפו לציבור באתר הרשם.

גם השנה פורסם יומן העבודה של עו"ד קארן שוורץ, רשמת העמותות, סגנית ראש רשות התאגידים (אלכ"רים)

כחלק מקידום עיקרון שקיפות המידע לציבור, עו"ד קארן שוורץ, מפרסמת זו השנה השניה, את יומן העבודה שלה. לצפיה ביומן שנת 2021: <https://bit.ly/3Ihqg9T>

במה התחדשנו

כחלק מהפעילות להקלת הנטל הבירוקרטי וטיוב הרגולציה פעלנו השנה במישורים הבאים:

הגשת בקשה למחיקת עמותה וכן לפירוק מרצון של עמותה באופן מקוון ✓

החל משנת 2021 ניתן להגיש בקשה למחיקת עמותה וכן בקשה לפירוק עמותה מרצון באופן מקוון, באמצעות אתר תאגידים אונליין בהזדהות בלבד. מחיקת עמותה יכולה להיעשות רק במקרים בהם לא הייתה בעמותה כלל פעילות או שהפעילות הופסקה לפני 4 שנים לכל הפחות ואין לעמותה נכסים או

התחייבויות. למידע נוסף - <https://bit.ly/3nEe6Ja>

פירוק עמותה מרצון היא אפשרות המוצעת לחברים בעמותה לפרק את העמותה ללא פיקוח בית משפט, בהתאם להוראות חוק העמותות ותקנון העמותה ובעזרת מפרק המתמנה על ידי חברי העמותה. למידע

נוסף - <https://bit.ly/33pW86o>

השקת מסלול מהיר לשינוי תקנון עמותה/ חל"צ ולרישום עמותות/ חל"צ עם תקנון מיוחד ✓

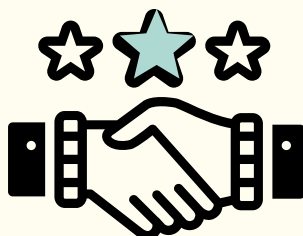
במסגרת התוכנית האסטרטגית והליכי טיוב הרגולציה, ככלל לא תדרש עוד בדיקה של תקנון מיוחד של עמותה, הן במסגרת הליך רישום העמותה והן במסגרת שינוי תקנון העמותה, אם הצהירו מייסדי העמותה או חברי הועד בה כי סעיפי התקנון תואמים להוראות החוק. יודגש כי חתימה על הצהרה כאמור היא וולונטרית. לפרטים נוספים: [בקשה לשינוי תקנון עמותה רישום עמותה](#)

הרחבת רשימת המוסמכים לדווח בעמותות ובחברות לתועלת הציבור ✓

במסגרת תיקון סעיף 5 לכללי העמותות (הגשה באופן מקוון) התשפ"ב 2021, אשר נכנס לתוקף ביום 12.9.2021, הורחבה רשימת המוסמכים לדווח, כך שגם מנהלים הכפופים ישירות למנכ"ל העמותה וכן מורשי חתימה רשאים לדווח. הרחבת הגורמים המוסמכים לדווח נעשתה בהמשך להערות רבות שנתקבלו מציבור העמותות בעניין זה ותוך כוונה להקל עליהן את ביצוע הדיווח.

הליכי פרה- רולינג ✓

החל משנת 2021 ובמקרים המתאימים בלבד, רשמת העמותות, עו"ד קארן שוורץ, החלה לבצע הליכי פרה- רולינג במטרה לטייב את השירות, לחסוך במשאבי עמותות, לייצר ודאות משפטית ולמנוע במידת האפשר הליכים משפטיים עתידיים.

במה התחדשנו

רישום עמותה ע"י מייסד ✓

במסגרת תיקון סעיף 3(א) (1) לכללי העמותות (הגשה באופן מקוון) התשפ"ב 2021, אשר פורסם ברשומות ביום 12.9.2021 ונכנס לתוקף ביום 10.1.2022, גם מייסד העמותה יכול להגיש בקשה לרישום עמותה במערכת המקוונת בהזדהות באמצעות כרטיס חכם או הזדהות ממשלתית וללא צורך בעו"ד או רו"ח.

פנייה אל הבנקים בעניין עמותות מחוקות ✓

הרשם פועל למחיקת עמותות שאינן מגישות דיווחים שנתיים לרשם בניגוד לחוק, ובכך פוגעות באפשרות לפקח עליהן. בחודש דצמבר 2021 העבירה עו"ד קארן שוורץ רשמת העמותות, רשימה של כ-26,000 עמותות שנמחקו במהלך השנים, לבנקים ולמפקח על הבנקים בבקשה לעצור פעולות המתבצעות בחשבונות הבנק של עמותות מחוקות, מחשש להלבנת הון וכן ניצול לרעה של נכסים ציבוריים.

מערך השירות החדש - מוקד לפניות בשאלות בנוגע לעמותות/חל"צ ✓

"מוסמכים לדווח?" מהיום כבר אין צורך להמתין למענה טלפוני. ניתן להפנות שאלות ישירות לאנשי המקצוע באתר תאגידים אונליין החדש.

הדרכה לציבור ✓

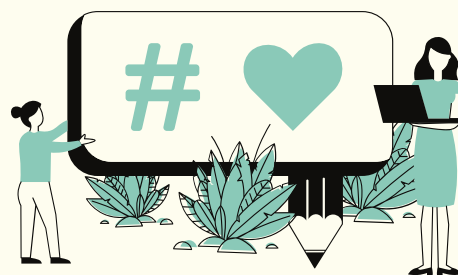
במהלך השנה התקיימו וובינרים - הדרכות מקוונות בנושאים שונים הנוגעים לעמותות וחל"צ.

נוהל חריגים ✓

גובש נוהל חריגים לסיוע למאותגרים טכנולוגית. בהתאם להוראות הנוהל, יחידת השירות מסייעת למבקשים בתהליכים המקוונים של היחידה. השירות ניתן מקצה לקצה, כלומר מסייע מפתיחת הבקשה ועד להגשתה בליווי צמוד והכל בהתאם לצורך הספציפי של המבקש.

קפה עם הרשמת ✓

בחודשים יולי - אוקטובר הזמינה עו"ד קארן שוורץ רשמת העמותות, סגנית ראש רשות התאגידים (אלכ"רים) את הציבור לבוא ולדון עמה על סוגיות עקרוניות, סוגיות רגולטוריות, וסוגיות מדיניות, הקשורות בעבודת יחידות הזרוע האלכ"רית ברשות התאגידים. כיום שיחות אלה מתבצעות ללא תאריך שיועד מראש ובהמשך לבקשות המגיעות מהציבור. ככל שיעלה צורך נוסף, יפתחו ימים יעודיים נוספים.

מבצעי פיקוח מיוחדים

עמותות המעניקות שירותים לניצולי שואה - במהלך שנת 2021 כחלק מתפיסת פיקוח רוחבית אותה מיישם רשם העמותות בשנתיים האחרונות, ביצע הרשם הליך פיקוח רוחבי לבדיקת עמותות האמונות על רווחת ניצולי השואה. הליך הפיקוח נועד, בין היתר, להבטיח כי כספי הציבור המועברים לעמותות הפועלות בקרב ניצולי שואה יהיו מנוצלים בצורה ראויה ולהגשמת המטרה לשמה הם ניתנו. במהלך הליך הפיקוח פנה הרשם ללמעלה מ-300 עמותות בדרישה לקבל דיווח על כספים שהתקבלו בעמותה עבור טיפול בניצולי שואה וכן על הכספים ששימשו לפעילות זו. בנוסף נדרשו העמותות להעביר מידע נוסף הנוגע לנושא זה. כמו כן בוצעו ביקורות עומק ב-24 עמותות מתוכן. הפרויקט נמצא בעיצומו ומסקנות הפיקוח יפורסמו במהלך שנת 2022.

אישור ניהול תקין 2021

אישור ניהול תקין - במהלך השנים 2020 - 2021 העניק רשם העמותות אישור ניהול תקין לשנת 2021 ל-18,302 עמותות וחברות לתועלת הציבור. מדובר בגידול בהשוואה לאישור ניהול תקין לשנת 2020 שהעניק הרשם ל-16,213 עמותות וחברות לתועלת הציבור במהלך השנים 2019 - 2020.

החלטת ממשלה 460 מיום 5.10.21

במסגרת החלטת הממשלה מיזם גיידסטאר ישמש כפלטפורמה המרכזת מידע הן מצד הארגונים והן מצד הממשלה כמו גם ביצוע סטנדרטיזציה של המידע, לרבות יישום החלטות ממשלה אחרות הנוגעות ל ASK ONCE וכן - ONE STOP SHOP. כמו כן החלטת הממשלה מעגנת את הפרקטיקות של "אישור על הגשת מסמכים" וכן "אישור ניהול תקין" על כלל יחידות הזרוע האלכ"רית ואף קובעת ומחייבת כי אלכ"רים יוכלו לגשת למכרזים ממשלתיים גם אם טרם חלפו שנתיים להיווסדם כל עוד בידם "אישור על הגשת מסמכים". החלטת הממשלה ועיקריה, תואמים את תפיסת התפקיד המעודכנת של רשם העמותות, ומהווה נדבך נוסף בתהליך האסטרטגי. ההחלטה מיישמת ומתכתבת עם שלושת האדנים המרכזיים בהליך האסטרטגי ביחידות הרשם - פיקוח ואכיפה אפקטיביים ויעילים, רגולציה חכמה והפחתת הנטל הבירוקרטי וכן שיפור השירות.

את החלטת הממשלה תוכלו לקרוא בקישור הבא: <https://bit.ly/3KBxMY7>

הפינה המשפטית

האם לעמותה מסור שיקול דעת לגבי קבלת חברים אליה כאשר לא נקבעו תנאים לחברות בתקנון העמותה? ואם כן – מה היקפו של שיקול דעת זה? ע"א 1155/20 יצחק עיני ואח' נ' מרדכי שאול ואח' (פורסם בנבו)

עמותת בית כנסת, אימצה עם הקמתה את הוראות התקנון המצוי (המופיע בתוספת הראשונה לחוק העמותות) שאינו כולל התייחסות לתנאים מיוחדים בהם נדרשים לעמוד מי שמבקשים להיות חברים בעמותה. המערערים, הגישו לעמותה בקשה להצטרף כחברים מן המניין ונדחו. בעקבות דחיית בקשתם, פנו המערערים לבית המשפט בבקשה להורות לעמותה לצרפם כחברים. בית המשפט המחוזי קבע כי טענותיהם של המערערים בנוגע לדחיית מועמדותם כחברים בעמותה מהוות למעשה ערעור על החלטת מוסדות העמותה, וכי המסגרת המתאימה לכך אינה הגשת תובענה. לגוף המחלוקת, בית המשפט ציין כי אין לקבל את עמדתם של המערערים לפיה די בהגשת בקשת הצטרפות לצורך קבלה לעמותה. בעקבות פסק הדין, הגישו המערערים בקשת ערעור לבית המשפט העליון. הערעור מעלה את השאלות הבאות: האם לעמותה מסור שיקול דעת לגבי קבלת חברים במקרים שבהם לא נקבעו תנאים לחברות בתקנון העמותה? ואם כן – מה היקפו של שיקול דעת זה? בית המשפט העליון פסק כי לעמותה נתון שיקול דעת בבחינת בקשות הצטרפות אליה והתווה את אמות המידה להפעלת שיקול דעת זה. בעיקרו של דבר, בית המשפט קבע כי עמותה פרטית תוכל לסרב ביתר קלות לקבל חברים חדשים, לעומת עמותה שהיא גוף דו-מהותי ואשר מקבלת תמיכות מהמדינה או מפעילה סמכויות סטטוטוריות: "ככל שעמותה נושאת אופי פרטי יותר כך רחב יותר שיקול הדעת אם לקבל או לדחות בקשה להצטרף כחבר לעמותה, ולהיפך, ככל שלעמותה יש יותר צביון ואופי ציבורי, שיקול הדעת מצומצם יותר" (פסקה 2 לפסק דינו של השופט עמית). בנוסף, בהתאם לדעת הרוב נקבע כי קביעת תנאים בתקנון עשויה להרחיב את שיקול הדעת של העמותה כך שתקום חזקת חוקיות להחלטה לדחות קבלת אדם שאינו עומד בהם.

שנת 2021 במספרים

שנת 2021 במספרים

השנה נולדו 1,801 עמותות חדשות.

הוגשו 56,756 בקשות (לעומת 45,557 בשנת 2020)

בכלל הבקשות המוגשות לרשות התאגידים ניכרת עליה משמעותית בהיקף ההגשות המקוונות

